

ಶ್ರೀಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಭರತಶತ್ರುಘ್ನಹನುಮತ್ಸಮೇತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ

ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ವಾಲ್ಮೀಕೀಯೇ ಆದಿಕಾವ್ಯೇ ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡೇ

॥ ಏಕೋನಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ಶ್ರೀ ರಂಗರಾಮಾನುಜ ಮಹಾದೇಶಿಕನ್

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ಶ್ರೀಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಭರತಶತ್ರುಘ್ನಹನುಮತ್ಸಮೇತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ

॥ ಏಕೋನಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ರಾಜ್ಞೋ ದಶರಥಸ್ಯ ವಿಲಾಪಸ್ತದಾಜ್ಞಯಾ ಸುಮಂತ್ರೇಣ ಶ್ರೀರಾಮಸ್ಯ ಕೃತೇ
ರಥಸ್ಯಾನಯನಂ ಕೋಷಾದ್ಯಕ್ಷೇಣ ಸೀತಾಯೈ
ಬಹುಮೂಲ್ಯವಸ್ತ್ರಾಭೂಷಣಾನಾಂ ಸಮರ್ಪಣಂ ಕೌಸಲ್ಯಾಯಾಃ ಸೀತಾಂ
ಪ್ರತಿ ಪತಿಸೇವಾಯಾ ಉಪದೇಶಃ, ಸೀತಯಾ ತಸ್ಯಾಂಗೀಕರಣಂ ಶ್ರೀರಾಮಸ್ಯ
ಮಾತರಂ ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಞಿ ದೋಷದೃಷ್ಟಿಂ ಪರಿತ್ಯಕ್ತುಮನುರೋಧೋಽನ್ಯಾ
ಮಾತ್ಮಶ್ಚ ಸಂಬೋಧ್ಯ ವನಂ ಗಂತುಮನುಜ್ಞಾಪ್ರಾರ್ಥನಂ ಚ

ರಾಮಸ್ಯ ತು ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮುನಿವೇಷಧರಂ ಚ ತಂ |
ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಸಹ ಭಾರ್ಯಾಭೀ ರಾಜಾ ವಿಗತಚೇತನಃ || 2.39.1 ||

ನೈನಂ ದುಃಖೇನ ಸಂತಪ್ತಃ ಪ್ರತ್ಯವೈಕ್ಷತ ರಾಘವಂ |
ನ ಚೈನಮಭಿಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಭಾಷತ ದುರ್ಮನಾಃ || 2.39.2 ||

ಸ ಮುಹೂರ್ತಮಿವಾಸಂಜ್ಞೋ ದುಃಖಿತಶ್ಚ ಮಹೀಪತಿಃ |
ವಿಲಲಾಪ ಮಹಾಬಾಹೂ ರಾಮಮೇವಾನುಚಿಂತಯನ್ || 2.39.3 ||

ಮನ್ಯೇ ಖಲು ಮಯಾ ಪೂರ್ವಂ ವಿವತ್ಸಾ ಬಹವಃ ಕೃತಾಃ |
ಪ್ರಾಣಿನೋ ಹಿಂಸಿತಾ ವಾಪಿ ತನ್ಮಾಮಿದಮುಪಸ್ಥಿತಂ || 2.39.4 ||

ನ ತ್ವೇವಾನಾಗತೇ ಕಾಲೇ ದೇಹಾಚ್ಛ್ಯವತಿ ಜೀವಿತಂ |
ಕೈಕೇಯ್ಯಾ ಕ್ಲಿಶ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಮೃತ್ಯುರ್ಮಮ ನ ವಿದ್ಯತೇ || 2.39.5 ||

ಯೋಽಹಂ ಪಾವಕಸಂಕಾಶಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಪುರತಃ ಸ್ಥಿತಂ |
ವಿಹಾಯ ವಸನೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮೇ ತಾಪಸಾಚ್ಛಾದಮಾತ್ಮಜಂ || 2.39.6 ||

ಏಕಸ್ಯಾಃ ಖಲು ಕೈಕೇಯ್ಯಾಃ ಕತೇಽಯಂ ವಿದ್ಯತೇ ಜನಃ |
ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಪ್ರಯತಮಾನಾಯಾಃ ಸಂಶ್ರಿತೈ ನಿಕ್ಯತಿಂ ತ್ವಿಮಾಂ || 2.39.7 ||

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತು ವಚನಂ ಬಾಷ್ಟೇಣ ವಿಹತೇಂದ್ರಿಯಃ |
ರಾಮೇತಿ ಸಕೃದೇವೋಕ್ತ್ವಾ ವ್ಯಾಹರ್ತುಂ ನ ಶಶಾಕ ಸಃ || 2.39.8 ||

ಸಂಜ್ಞಾಂ ತು ಪ್ರತಿಲಭ್ಯೈವ ಮುಹೂರ್ತಾತ್ ಸ ಮಹೀಪತಿಃ |
ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಮಶ್ರುಪೂರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ಸುಮಂತ್ರಮಿದಮಬ್ರವೀತ್ || 2.39.9 ||

ಔಪವಾಹ್ಯಂ ರಥಂ ಯುಕ್ತ್ವಾ ತ್ವಮಾಯಾಹಿ ಹಯೋತ್ತಮೈಃ |
ಪ್ರಾಪಯ್ಯೇನಂ ಮಹಾಭಾಗಮಿತೋ ಜನಪದಾತ್ ಪರಂ || 2.39.10 ||

ಏವಂ ಮನ್ಯೇ ಗುಣವತಾಂ ಗುಣಾನಾಂ ಫಲಮುಚ್ಯತೇ |
ಪಿತ್ರಾ ಮಾತ್ರಾ ಚ ಯತ್ಸಾಧುವೀರೋ ನಿರ್ವಾಸ್ಯತೇ ವನಂ || 2.39.11 ||

ರಾಜ್ಞೋ ವಚನಮಾಜ್ಞಾಯ ಸುಮಂತ್ರಃ ಶೀಘ್ರವಿಕ್ರಮಃ |
ಯೋಜಯಿತ್ವಾ ಯಯೌ ತತ್ರ ರಥಮಶ್ವೈರಲಂಕೃತಂ || 2.39.12 ||

ತಂ ರಥಂ ರಾಜಪುತ್ರಾಯ ಸೂತಃ ಕನಕಭೂಷಿತಂ |
ಆಚಚಕ್ಷೇಽಂಜಲಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಯುಕ್ತಂ ಪರಮವಾಜಿಭಿಃ || 2.39.13 ||

ರಾಜಾ ಸತ್ಪರಮಾಹೂಯ ವ್ಯಾಪೃತಂ ವಿತ್ತಸಂಚಯೇ |
ಉವಾಚ ದೇಶಕಾಲಜ್ಞೋ ನಿಶ್ಚಿತಂ ಸರ್ವತಃ ಶುಚಿಃ || 2.39.14 ||

ವಾಸಾಂಸಿ ಚ ವರಾರ್ಹಾಣಿ ಭೂಷಣಾನಿ ಮಹಾಂತಿ ಚ |
ವರ್ಷಾಣೈತಾನಿ ಸಂಖ್ಯಾಯ ವೈದೇಹ್ಯಾಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಮಾನಯ || 2.39.15 ||

ನರೇಂದ್ರೇಣೈವಮುಕ್ತಸ್ತು ಗತ್ವಾ ಕೋಶಗೃಹಂ ತತಃ |
ಪ್ರಾಯಚ್ಛತ್ ಸರ್ವಮಾಹೃತ್ಯ ಸೀತಾಯೈ ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇವ ತತ್ || 2.39.16 ||

ಸಾ ಸುಜಾತಾ ಸುಜಾತಾನಿ ವೈದೇಹೀ ಪ್ರಸ್ಥಿತಾ ವನಂ |
ಭೂಷಯಾಮಾಸ ಗಾತ್ರಾಣಿ ತೈರ್ವಿಚಿತ್ರೈರ್ವಿಭೂಷಣೈಃ || 2.39.17 ||

ವ್ಯರಾಜಯತ ವೈದೇಹೀ ವೇಶ್ಮ ತತ್ ಸುವಿಭೂಷಿತಾ |
ಉದ್ಯತೋಽಶುಮತಃ ಕಾಲೇ ಖಂ ಪ್ರಭೇವ ವಿವಸ್ವತಃ || 2.39.18 ||

ತಾಂ ಭುಜಾಭ್ಯಾಂ ಪರಿಷ್ಟಜ್ಯ ಶ್ವಶ್ರೂರ್ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ |
ಅನಾಚರಂತೀಂ ಕೃಪಣಂ ಮೂರ್ಢ್ನ್ಯುಪಾಘ್ರಾಯ ಮೈಥಿಲೀಂ || 2.39.19 ||

ಅಸತ್ಯಃ ಸರ್ವಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ ಸತತಂ ಸತ್ಕೃತಾಃ ಪ್ರಿಯೈಃ |
ಭರ್ತಾರಂ ನಾನುಮನ್ಯಂತೇ ವಿನಿಪಾತಗತಂ ಸ್ತ್ರಿಯಃ || 2.39.20 ||

ಏಷ ಸ್ವಭಾವೋ ನಾರೀಣಾಮನುಭೂಯ ಪುರಾ ಸುಖಂ |
ಅಲ್ಪಾಮಪ್ಯಾಪದಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ದುಷ್ಯಂತಿ ಪ್ರಜಹತ್ಯಪಿ || 2.39.21 ||

ಅಸತ್ಯಶೀಲಾ ವಿಕೃತಾ ದುರ್ಗಾ ಅಹೃದಯಾಃ ಸದಾ |
ಅಸತ್ಯಃ ಪಾಪಸಂಕಲ್ಪಾಃ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವಿರಾಗಿಣಃ || 2.39.22 ||

ನ ಕುಲಂ ನ ಕೃತಂ ವಿದ್ಯಾ ನ ದತ್ತಂ ನಾಪಿ ಸಂಗ್ರಹಃ |
ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಗೃಹಾಣತಿ ಹೃದಯಮನಿತ್ಯಹೃದಯಾ ಹಿ ತಾಃ || 2.39.23 ||

ಸಾಧ್ವೀನಾಂ ತು ಸ್ಥಿತಾನಾಂ ತು ಶೀಲೇ ಸತ್ಯೇ ಶ್ರುತೇ ಸ್ಥಿತೇ |
ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಪವಿತ್ರಂ ಪರಮಂ ಪತಿರೇಕೋ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ || 2.39.24 ||

ಸ ತ್ವಯಾ ನಾವಮಂತವ್ಯಃ ಪುತ್ರಃ ಪ್ರವ್ರಾಜಿತೋ ವನಂ |
ತವ ದೇವಸಮಸ್ತ್ವೇಷ ನಿರ್ಧನಃ ಸಧನೋಽಪಿ ವಾ || 2.39.25 ||

ವಿಜ್ಞಾಯ ವಚನಂ ಸೀತಾ ತಸ್ಯಾ ಧರ್ಮಾರ್ಥಸಂಹಿತಂ |
ಕೃತ್ವಾಂಜಲಿಮುವಾಚೇದಂ ಶ್ವಶ್ರೂಮಭಿಮುಖೇ ಸ್ಥಿತಾ || 2.39.26 ||

ಕರಿಷ್ಯೇ ಸರ್ವಮೇವಾಹಮಾರ್ಯಾ ಯದನುಶಾಸ್ತಿ ಮಾಂ |
ಅಭಿಜ್ಞಾಸ್ಮಿ ಯಥಾ ಭರ್ತುರ್ವರ್ತಿಸತ್ಯಂ ಶ್ರುತಂ ಚ ಮೇ || 2.39.27 ||

ನ ಮಾಮಸಜ್ಜನೇನಾರ್ಯಾ ಸಮಾನಯಿತುಮರ್ಹತಿ |
ಧರ್ಮಾದ್ ವಿಚಲಿತುಂ ನಾಹಮಲಂ ಚಂದ್ರಾದಿವ ಪ್ರಭಾ || 2.39.28 ||

ನಾತಂತ್ರೀ ವಾದ್ಯತೇ ವೀಣಾ ನಾಚಕ್ರೋ ವಿದ್ಯತೇ ರಥಃ |
ನಾಪತಿಃ ಸುಖಮೇಧೇತ ಯಾ ಸ್ಯಾದಪಿ ಶತಾತ್ಮಜಾ || 2.39.29 ||

ಮಿತಂ ದದಾತಿ ಹಿ ಪಿತಾ ಮಿತಂ ಭ್ರಾತಾ ಮಿತಂ ಸುತಃ |
ಅಮಿತಸ್ಯ ತು ದಾತಾರಂ ಭರ್ತಾರಂ ಕಾ ನ ಪೂಜಯೇತ್ || 2.39.30 ||

ಸಾಹಮೇವಂಗತಾ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಶ್ರುತಧರ್ಮಪರಾವರಾ |
ಆರ್ಯೇ ಕಿಮವಮನ್ಯೇಯಂ ಸ್ತ್ರಿಯಾ ಭರ್ತಾ ಹಿ ದೈವತಂ || 2.39.31 ||

ಸೀತಾಯಾ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕೌಸಲ್ಯಾ ಹೃದಯಂಗಮಂ |
ಶುದ್ಧಸತ್ತ್ವಾ ಮುಮೋಚಾಶ್ರು ಸಹಸಾ ದುಃಖಹರ್ಷಜಂ || 2.39.32 ||

ತಾಂ ಪ್ರಾಂಜಲಿರಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಮಾತೃಮಧ್ಯೇಽತಿಸತ್ಕೃತಾಂ |
ರಾಮಃ ಪರಮಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಮಾತರಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ || 2.39.33 ||

ಅಂಬ ಮಾ ದುಃಖಿತಾ ಭೂತ್ವಾ ಪಶ್ಯೇಸ್ತ್ವಂ ಪಿತರಂ ಮಮ |
ಕ್ಷಯೋಽಪಿ ವನವಾಸಸ್ಯ ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇವ ಭವಿಷ್ಯತಿ || 2.39.34 ||

ಸುಪ್ತಾಯಾಸ್ತೇ ಗಮಿಷ್ಯಂತಿ ನವ ವರ್ಷಾಣಿ ಪಂಚ ಚ |
ಸಮಗ್ರಮಿಹ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ಮಾಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ಸುಹೃದ್ವೃತಂ || 2.39.35 ||

ಏತಾವದಭಿನೀತಾರ್ಥಮುಕ್ತ್ವಾ ಸ ಜನನೀಂ ವಚಃ |
ತ್ರಯಃ ಶತಶತಾರ್ಥಾ ಹಿ ದದರ್ಶಾವೇಕ್ಷ್ಯ ಮಾತರಃ || 2.39.36 ||

ತಾಶ್ಚಾಪಿ ಸ ತಥೈವಾರ್ತಾ ಮಾತೃರ್ದಶರಥಾತ್ಮಜಃ |
ಧರ್ಮಯುಕ್ತಮಿದಂ ವಾಕ್ಯಂ ನಿಜಗಾದ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ || 2.39.37 ||

ಸಂವಾಸಾತ್ ಪರುಷಂ ಕಿಂಚಿದಜ್ಞಾನಾದಪಿ ಯತ್ ಕೃತಂ |
ತನ್ನೇ ಸಮುಪಜಾನೀತ ಸರ್ವಾಶ್ಚಾಮಂತ್ರಯಾಮಿ ವಃ || 2.39.38 ||

ವಚನಂ ರಾಘವಸ್ಯೈತದ್ ಧರ್ಮಯುಕ್ತಂ ಸಮಾಹಿತಂ |
ಶುಶ್ರುವಸ್ತಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಸರ್ವಾಃ ಶೋಕೋಪಹತಚೇತಸಃ || 2.39.39 ||

ಜಜ್ಞೇಽಥ ತಾಸಾಂ ಸನ್ನಾದಃ ಕ್ರೌಂಚೀನಾಮಿವ ನಿಃಸ್ವನಃ |
ಮಾನವೇಂದ್ರಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾಣಾಮೇವಂ ವದತಿ ರಾಘವೇ || 2.39.40 ||

ಮುರಜಪಣವಮೇಘಘೋಷವದ್
ದಶರಥವೇಶ್ಮ ಬಭೂವ ಯತ್ ಪುರಾ |
ವಿಲಪಿತಪರಿದೇವನಾಕುಲಂ
ವ್ಯಸನಗತಂ ತದಭೂತ್ ಸುದುಃಖಿತಂ || 2.39.41 ||

|| ಇತ್ಯಾರ್ಷೇ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ವಾಲ್ಮೀಕೀಯೇ ಆದಿಕಾವ್ಯೇ
ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡೇ ಏಕೋನಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ||